

ix. 4805-207/1936-37-1937. iii. 3. - kétéles - nytko;  
5024-426/ " " - " vi. 26. - kétéles - nytko;  
5104 - 70/1937-38 - " x. 29. - vegyes - nytko.

Wien, Austria. 1914. viii. 11. nové. kate.

anat. áhis: 490/1937-38.

nytko: 1937. dec. 21.

A BÉRESGÉSI N. MR. TISZA ISTVÁN TÖBBSZÖRÖS  
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

471 1037/1038

Értk: 1937 évi december hó 17 n.

Eldrat:

drb. melléklet. Udorat:

Bizálalma kiadatik:

- Dr. Lovik Andor
  - " Bogdny Ferenc
- professzor munkak.

Dérecu 1937. dec. 18.

*[Handwritten signature]*  
e. i. délcane.

Elpogaron

Elpogaron *[Handwritten signature]*  
Slégkig.  
1937. dec. 20.  
*[Handwritten signature]*

B Ü N T E T Ő J O G I É R T E K E Z É S .

A m a g z a t e l h a j t á s a m a g y a r -  
é s a k ü l f ö l d i b ü n t e t ő -  
j o g o k b a n .

/Doktori értekezés/.

Irta:  
Lépes Ottó  
jogszigorló.

A 2327



F o r r á s m u n k á k :

1. Dr. Finkey Ferenc: A Magyar Büntetőjog Tankönyve. 1914. Budapest.
2. Dr. Angyal Pál: Az ember élete elleni bűncselekmények és a párviadal. A Magyar büntetőjog kézikönyve. II. Atheneum. 1928.
3. Dr. Edvi Illés Károly: A Magyar büntetőtörvénykönyv magyarázata I, II, III. kötetek. Budapest. 1894.
4. Dr. Kováts Andor: Előadásai. 1935/36 I. és II. félévben.
5. Dr. Ákos Jenő: Codul Penal Carol II. Brassó 1937.

=====

A legrégebbi korszakban, így különösen az ókorban nem tekintették a magzatelhajtást büntetendő cselekménynek. Még a középkorban is csak szórványosan, egyes törvénykönyvekben találunk büntető intézkedéseket a magzatelhajtásra nézve.

Az a kérdés, hogy büntetendő-e, vagy nem a magzatelhajtás szoros összefüggésben áll és állt az orvostudományak ez irányban való fejlődésével s az orvostudomány felfogása irányadó ma is és volt századokon keresztül a magzat jogi voltának, jelentőségének rendezésénél. Éppen ez volt az oka annak, hogy a legrégebbi korok jogászai az akkori orvostudományak hiányosságai folytán, vagy egyáltalán nem foglalkoztak a kérdéssel, vagy pedig a kor hézagos orvosi ismeretei alapján helytelenül szabályozták a kérdést, amit különösen az élő

és még nem élő méhmagzat közti különbségtétellel a későbbiekben látni fogunk.

A római korban általában nem tekintették az elvetélést bűncselekménynek. Nem ismerték el a magzat önálló élő voltát s ezen keresztül önálló jogtárgy minőségét, hanem egyszerűen az anya testrészének tekintették, amellyel az anya teljesen szabadon rendelkezhetett. Csak a későbbi római századok, különösen Sept. Severus korának törvényei próbálják először a kérdést büntetőjogilag rendezni. Büntetés alá vonják a méhmagzat megölését, de ezen rendelkezések nem a leendő emberi életet akarják védelembe részesíteni, hanem csak a férjnek a gyermekhez való jogát védik. Mint a férj megcsalása kerül büntetés alá.

A canon-jog tisztultabb felfogása volt az, amely először ismeri fel a magzat önálló jogtárgy minőségét és nemcsak harmadik egyánnal szemben, de magával az anyával szemben való biztosítását

is szükségesnek találja. Így annak a nézetének ad kifejezést, hogyha a magzatelhajtást az anya követi el, az is büntetendő.

A Canonjog egyenesen emberölésnek tekinti a magzat elvetélést, de csak a fogantatástól számított 6-10 hét múlva, mivel az akkori kor orvostudománya csak ettől az időponttól kezdve tekintette a magzatot élőnek.

Itt találkozunk először az élő és még nem élő méhmagzat közötti különbségtétellel, mely a régebbi korok orvostudományának hiányosságai folytán jutott be a törvénykönyvekbe. Csak nehezen, a XVII. és XVIII. századokban tudott uralomra jutni az a helyes felfogás, amely a magzatot már a fogantatás pillanatától élőnek tekinti. Amint a canonjogban a magzat csak fogantatás után bizonyos idő, 6-10 hét múlva tekintetett élőnek s ezzel egyidejűleg külön jogtárgynak, úgy a később kifejlődött jogrendszerek is ezt tették magukévá.

A Carolina már nemcsak az élő, hanem a kor felfogása szerint még élettelen méhmagzatot is védelemben részesíti, de míg az élő elvetélésére meghatározott szigorú büntetést, halált állapít meg, addig a nem élő méhmagzat elvetélését a jogtudósok tanácsa elé utasítja.

A későbbi századokban a magzat élő voltát annak mozgásából számították, sőt az angol jog még ma is ezen az állásponton áll.

A mai kor büntetőtörvénykönyvei, így a magyar BTK. is magáévá tette az orvostudomány megcáfolhatatlan igazságát, hogy a magzat már a fogantatás pillanatától kezdve él. Már a fogantatás után, az első percekben megindul a fejlődés, ezért éppen annyira jogos ugyanennek, mint a párhetes, vagy hónapos magzatnak a megtorló büntető rendelkezésekkel való védelme.

A mai büntetőtörvénykönyvek, egyrészt a fejlett orvostudomány fényénél tisztábban látják a

kérdést s igyekeznek vele karöltve rendezni, másrészről nemcsak orvosi, hanem szociál,ethikai szempontból is átértékelték a régi jog rendelkezéseit s nem zárkoznak el ennek a rendkívül fontos kérdésnek magasabb szempontok szerint való megítélésétől sem. Így a magzatelhajtás büntethetőségének kérdésénél szociális, ethikai, fajeugenikai és genetikai indikációk figyelembe vételétől, amelyekre a későbbiek során fogok kitérni.

A magyar BTK. a XVIII-ik "Az ember élete elleni büntettek és vétségek" című fejezetében az emberölési tényálladékok között foglalkozik a magzatelhajtással. A BTK. általában az ember élete elleni cselekmények alatt, melynek gyűjtőfogalma az emberölés, egy ember életének jogtalan kioltását érti s így talán első pillanatban visszásnak tűnik a magzatelhajtásnak ezen osztályba való sorozása. A méhmagzat még nem ember, mégis a magzatelhajtást a tulajdonképpeni ölési tényálladékokon

felül, mint sajátos tényálladékot a BTK. helyesen sorolja az emberölési tényálladékok közé, miután a magzatelhajtás cselekményei a legszorosabb összefüggésben vannak egy meglévő, vagy leendő emberi élet kioltásával.

Hogy a magzatelhajtás büncselekményét el tudjuk határolni az emberöléstől, meg kell állapítani, hogy mikor tekintendő egy élőlény már embernek s mikor még méhmagzatnak. Ebben a kérdésben a legkülönbözőbb felfogásokkal találkozunk és az orvos és jogász szaktekintélyek még nem tudtak közös nevezőre jutni.

a./ Vannak, akik /igy Liszt és Fayer/ a légzőszerveknek a szabad levegőre való jutásával az anya testéből való kijövetelével tekintik a magzatot gyermeknek.

b./ Vannak akik már a szülés megkezdésével. Így Frank, Hälschner.

c./ Mások viszont csak akkor tekintik a

méhmagzatot embernek s megölését emberölésnek, tehát büncselekménynek, ha a magzat már annyira kint van az anyatestből, hogy a születés alatt lévő gyermek, minden behatolás nélkül megsérthető vagy megölhető.

A magyar büntető törvénykönyv a születés stádiumában levő méhmagzatot már embernek tekint, hiszen ahogy a kiválás megkezdődött az élőlény nem tekinthető többé méhmagzatnak.

Ez az elv teljesen helytálló, mégis ennek az elvnek bizonyos fokig ellentmond a magánjogi felfogás, mely a méhmagzatot csak a teljes elválás után tekinti magánjogilag embernek. Ezen ellentmondásnak okát felfogásom szerint csak abban kereshetjük, hogy úgy a büntetőjog, mint a magánjog jogrendszerünknek egy külön ága, tehát ugyanazok a kérdések más, más értékelés, jogi elbírálás alá esnek magánjogi, illetőleg büntetőjogi megvilágítás mellett.

A BTK. 285 és 286 §-ai a következőképen rendelkeznek a magzatelhajtásról

BTK.285§.

„A teherben levő nő, aki méhmagzatát szándékosan elhajtja, megöli, vagy azt más által eszközölteti; ha házasságon kívül esett teherbe: 2 évig terjedhető börtönnel, ellentkező esetben pedig 3 évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Ugyanazon büntetés éri azt, aki a büntetett a teherben levő nő beleegyezésével követi el, ha pedig azt nyereség vágyból tette 5 évig terjedhető börtönnel büntetendő.

BTK.286§.

Aki a teherben levő nő méhmagzatát annak beleegyezése nélkül szándékosan elhajtja, vagy megöli: 5 évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Ha pedig ezáltal a teherben levő nő halálát okozta: 10 évtől 15 évig terjedhető fegyházzal büntetendő.”

Igy mostmár a törvény szövegén elindulva nézzük külön-külön ki a magzatelhajtás alanya, mi a tárgya, mi az elkövetési cselekmény, milyen eszközök által hajtható végre ezen cselekmény, hogy jut megítélés alá a kísérlet, részesség, szándék és halmazat?

Bár a törvény szigoruan körülírja a magzat-  
elhajtás cselekményét, mégis mindezen kérdéseket külön-külön kell vizsgálat tárgyává tenni. A tör-  
vényyszöveg ugyanis sohasem tudja kizárólagosan körül írni a tényálladási elemeket, melynek hiá-  
nyát a gyakorlati és elméleti jogászok vannak hi-  
vatva pótolni a joggyakorlat, illetőleg a törvény-  
magyarázat útján. Ezért nagy jogászaink ezen kér-  
désben elfoglalt álláspontjai alapján igyekszem az egyes tényálladási kérdéseket megvilágítani.

Nézzük először az első kérdést, ki a cse-  
lekmény alanya?

A BTK. 285 § I bekezdésének azon meghatá-

rozása szerint " a teherben lévő nő, aki", tehát első sorban maga a terhes nő, akár házasságon kívül, akár házasságon belül esett teherbe, a törvény csak a büntetés mértéke tekintetében tesz különbséget. A terhes nő akár önállóan, vagy amint a törvény tovább mondja " azt más által eszközölteti", az elvetelés önálló alanya és önálló tettesként esik megítélés alá, ugyyszintén az, aki által eszközölteti.

Majd a törvénytörvény 286 §-a szerint " aki a teherben lévő nő méhmagzatát, annak beleeegyezése nélkül", - tehát itt harmadik személyt jelöl meg a törvény, aki a nő tudta nélkül, vagy erőszakkal hajtja végre a cselekményt, mely esetben csakis az elkövető az alanya a büntettnek, a nő csak passzív alanya.

Mivel a terhes nő rendszerint más közreműködésével követi el a cselekményt, nagy jelentőséget s bizonyos fokig külön elbírálást nyer a ré-

szesség fogalma, miértis már itt a bűncselekmény alanyának kérdésével kapcsolatban szükségesnek találom a részességre külön kitérni. Ugyanis ha a cselekményt a teherben lévő nő közreműködésével követi el valaki, akkor, mint már fent említettem, nem részese, hanem önálló tettese lesz az elveté-  
lésnek a 285 § 2 bekezdése szerint.

Felvetődik tehát a kérdés, hogy kit tekint-  
hetünk a büntettnél társtettesnek, bűnsegédnek,  
felbujtónak.

Társtettség a 285 §1.bekezdése esetében  
nem fordulhat elő, a 285 §.2. és 286 §. eseteiben  
társtettesek azok, akik az elhajtást együttes köz-  
reműködéssel véghez viszik, akik a büntettet a  
teherben lévő nő bejegyzésével, illetőleg akik  
a nő bejegyzése nélkül követik el a cselekményt,  
tehát a terhes nőt sohasem lehet tettestársként  
minősíteni, mert mindég önálló tettes, éppen az ál-

tal, hogy testét önként engedi át, illetőleg a szert saját akaratából tudatos céllal veszi be.

Bűnsegédnek azt tekinthetjük, aki az elhajtást eszközlő személynek, vagypedig magának a terhes nőnek tanácsot, szereket szolgáltat, aki pedig rábeszéléssel vagy bármi más, a felbujtás cselekményét kimerítő ténnyel, rábirja a nőt, hogy testét átengedje ilyen műtét végrehajtására, vagy hogy szereket szedjen be, mint felbujtót kell a törvénynek büntetni.

Elkövetési tárgya a magzatelhajtásnak az élőméhmagzat, jogi tárgya pedig a méhmagzatnak az élethez való joga. Tehát csakis az élő méhmagzattal szemben követhető el a 285, illetőleg a 286 §-okban körülírt cselekmény, ha a nő tévedésben volt, magát terhesnek gondolta cselekménye, mint delictum putativum büntetés alá nem eshetik, sőt a kísérlet sem állapítható meg. Ugyszintén a méhüszög /mola/, vagy az anya testében meghalt méhgyümölcs

ellen nem követhető el még a kísérlete sem az elvetelésnek, sőt orvosi kötelesség a beteg asszonyt, az elpusztult méhmagzatnak ügyes elhajtásával megmenteni, amint azt Berner megállapítja.

A méhmagzatot, mint már az előbbiek során kifejtettem már a fogantatás pillanatától élőnek tekintjük s így a fogantatástól kezdve mindaddig tárgya lehet a magzatelhajtásnak, míg az anya testében éléttel bír, amíg az anya testből való elválás születés meg nem kezdődik. A születés megkezdésével már gyermeknek tekintetendő a magzat, ezután már csak gyermek, illetőleg emberölésnek lehet tárgya.

Hogy a magzatelhajtásnak volt-e tárgya vagy nem, ahhoz rendszerint szükséges az elhajtott méhgyümölcsnek a megvizsgálása, ami azonban nem mindig történhet meg, mert gyakran nem lelhető fel az elhajtott magzat. Ilyenkor orvosilag kell bebizonyítani a nő előzetes terhességét, amit termé-

szetesen annál könnyebb megállapítani, mentül előbb történik a vizsgálat az állítólagos elvetélés után, vagy mentül előbbre haladott stádiumban volt a nő terhessége.

Igy tehát az elhajtott méhgyümölcs feltalálása nélkül is megállapítható a büntett tárgyi eleme.

Az elkövetési cselekménynek szándékosnak és jogtalanoknak kell lenni. A szándékosság alatt azt értjük, hogy a magzatelhajtás mindazon cselekmények által elkövethető, amelyeket a teljes tudatosan arra irányoz, hogy az ébrény, ami alatt a 7 hónapnál nem idősebb méhgyümölcs értendő, az anya testből elhajtasson, amihez nem is szükséges külön ölési szándék, merthiszen a 28 hetes méhgyümölcs még nem is képes az anya-méhen kívüli életre s így már az elhajtással okozati összefüggésben van annak megölése is.

A 7 hónapnál idősebb méhgyümölcsnél, va-

gyis a tulajdonképeni méhmagzatnál már az elveté-  
lésre irányuló szándékon felül meg kell lenni még  
külön az ölési szándéknak is, mert különben nem  
méríti ki a magzatelhajtás tényálladékát. Így ha  
csak a koraszülés előidézése volt a cél s a gyer-  
mek életben marad, mivel 7 hónap után már a méhen  
kívüli életre képes a magzat, nem tekintetik a  
cselekmény magzatelhajtásnak s így nem esik bün-  
tetés alá,ugyanis az elhajtásban benne foglalta-  
tik már a magzat elpusztítása is. Ezért van az,  
hogy a 7 hónapnál idősebb magzatnál, amelyik már  
az anyatesten kívül is meg tud élni, a pusztá el-  
hajtás ölést szándék nélkül, tulajdonképen a tör-  
vény értelmében nem is elhajtás, hanem csak kora-  
szülésnek az előidézése, ami nem esik büntető ren-  
delkezés alá. Ez semmi tekintetben nem tekinthe-  
tő helyesnek s ma már a Kuria ítéleteiben megnyil-  
vánuló joggyakorlat is igyekszik ezen esetek bün-  
tetlenségét visszaszorítani. Azonban még ma is

jogbizonytalanság van ennek a kérdésnek a megítélésé terén. Így egy esetben a Kuria, midőn a 7 hónapnál idősebb magzat nem az elhajtás következtében, hanem más gondatlan cselekmény pl. a köldök zsinór lekötésének elmulasztása miatt halt meg, a magzatelhajtás kísérletét állapította meg. Más esetben viszont a kísérlet mellőzésével egyszerűen mint gondatlan emberölést ítélte meg.

Nézetem szerint akkor is, ha a magzat életben marad legalább a magzatelhajtás kísérletét kellene megállapítani, sőt még helyesebb volna erre az esetre külön tényálladékokat képező büntetést konstruálni esetleg enyhébb szankcióval látva el, mint a tulajdonképpeni magzatelhajtást, de kellő szigorral torolva meg ezeket az eseteket. Hiszen a gyermek, ha életben is marad feltétlenül veszélyezteteti rendes fejlődését a koraszületés s egész életére káros kihatással lehet. Az embernek nemcsak az élethez, hanem az egészséghez is

joga van, amit el is ismer és védelemben részesít a BTK. Tehát következetes volna ezirányban is védelmet biztosítani, ami nemzetvédelmi szempontból is elsőrendű kötelessége az államnak, mert hiszen ép, egészséges, jól fejlett polgárookra van szükség.

A cselekménynek, amint látjuk szándékosnak és tovább menve jogtalanak kell lenni, nem jogtalan a magzat megölése, ha az anya életének megmentése végett követték el, ez az orvosi indikáció. Ezenkívül a különböző jogrendszerek, még sok más esetet etikai, szociális, faj-eugénikai és genetikai néző pontból ítélve meg a kérdést sorolnak fel, amelyekre a későbbiek során az idegen nemzetek jogának érintésével kapcsolatban fogok kitérni, mint a mai új gazdasági, szociális, nemzetársadalmi szempontokból aktuális és fontos kérdésekre.

A magzatelhajtás cselekménye a legkülön-

bőzőbb eszközökkel hajtható végre, Elkövethető belső szerek alkalmazásával, külső eszközökkel, mint tű, más hegyes eszköz, sőt külső vagy belső eszköz nélkül is pl. megijesztés, amikor az izgalom következtében vetél el a nő. Mindenesetre az eszköznek alkalmasnak kell lenni a cselekmény végrehajtására és a méhmagzat életére veszélyesnek. Az eszköz abszolút alkalmatlansága esetén az okozatosság hiánya folytán a vádlottat fel kell menteni.

Befejezett a cselekmény, ha az elvetélés megtörtént, vagy a magzat az anyatestben megöletett. Azonban ha 7 hónapnál idősebb a magzat elvetélése, illetőleg koraszületésének előidézése, csak akkor válik befejezett magzatelhajtássá, ha a koraszülött az elvetélés következtében meghalt, viszont, ha életben marad, mintmár említettem még a kísérlet sem állapítandó meg, bár erre nézve a joggyakorlat még ingadozó.

Kísérlet valósul meg, ha az alkalmas eszközzel végrehajtott cselekmény célját nem éri el, vagy ilyen esetben a méhmagzat halálát más közbejött ok idézte elő.

A bünhalmazat kérdését vizsgálva a magzat-elhajtásnál azt látjuk, hogy az anya, ha több ízben és más módon követte is el a cselekményt, amelyek közül bár egyesek csak a kísérletnél is maradtak, más cselekmények viszont befejezésre jutatták a büntetett, halmazat nem állapítható meg, mert hiszen a cél és eredmény egysége folytán a cselekmények csak egy tényálladékokat merítenek ki.

Ha az anya az elhajtott, de életben maradt méhmagzatot megöli, vagy az más gondatlanság folytán elpusztul, mivel az elhajtás és a magzat elhalása között közvetlen kapcsolat nincsen a magzat-elhajtás kísérlete, -föltéve, hogy a gyermek koránál fogva az elhajtás tárgya lehet, -és szándékos, illetőleg gondatlan emberölés, vagy

gyermekölés halmazata állapítható meg.

Gyakran előfordul, hogy a magzatelhajtást eszközlő szándékan túl, az anya esetleg a műtét következtében meghal, vagy súlyos testi sérülést szenved. Kérdés, hogy ezen esetekben, a szándékot maghaladó következmények milyen jogi elbírálás alá esnek? A nő beleegyezésén kívül történő elhajtásnál, ha a nő elhal ez az eset külön van büntetőjogi tétel alá helyezve, mikor is a törvény egy tényálladékba foglalja ezen esetet, szigorúbb megtorlásról gondoskodik,

Nyitva hagyja azonban a törvény azon kérdést, hogy essen minősítés alá az anya beleegyezésével történt magzatelhajtásnál az anya halála, vagy testi sérülése? A törvény rendelkezésének hiánya folytán e kérdésben jogbizonytalanság állott elő, amely kifejezésre jut joggyakorlatunknak a legujabb időkig e kérdés körül való ingadozásában. Biróságaink hol súlyosító körülmény-

nek tekintik a nő halálát, máskor pedig eszmei halmazatot állapítanak meg a 285§. és a gondatlan emberölés közt, majd a Kuria egy esetben anyagi halmazatot állapított meg. Finkey szerint ez a felfogás helyes, de rámutat arra, hogy de lege ferenda a Novellában egy új tételt kellene beszúrni, amelyben Finkey szerint 10 évig terjedhető fegyházát lehetne büntető szankcióként erre az esetre megállapítani.

A magzatelhajtás kérdése, annak jogos, jogtalan volta a legújabb idők orvosi tudományának fejlődése folytán, de ezen túl menőleg az új szociális áramlatok folytán, új átértékelés alá került. Igen értékes tanulságot szerezhethetünk, ha a magzatelhajtás büntethetőségének kérdésében a legújabb nézeteket s ezen nézetek mellett kialakult mai, modern külföldi büntetőjogi tervezeteket és törvényeket vesszük vizsgálat alá. Végül ennek birálatába bocsátkozva büntetőtörvénykönyvünk

hiányosságaira mutatunk rá.

A magzatelhajtás büncselekményeinek kérdésében már az 1900-as évek folyamán új elvek és új nézetek kezdték bontogatni szárnyukat. Ezek az ugynevezett reform törekvések egyrészt a büntetés enyhítését, másrészt a büntetlenséget célozták. Ebben az időben több tanulmány jelent meg ezekről a kérdésekről s a mind jobban erőre kapó mozgalomnak egyik kezdeményezője és élharcosa Liszt Elza volt. Ő annak a kétségkívül merész nézetének adott kifejezést, mely szerint ha a törvényhozók nők lennének a magzat elhajtást nem lenne büntetendő cselekmény. Ennek az elvnek másik igen buzgó hirdetője Hans Gross volt.

Hans Gross véleménye az volt, hogy a jövő büntetőtvénykönyve a magzatelhajtás büntetlensége felé fog tendálni s annak a harcnak, ~~WESSZUK~~ melynek ő egyik kezdeményezője, hamarosan meglesz a megfelelő eredménye.

A mai helyzet sokban igazolja Lisztet és Hans Grosst, mert ha több idő is telt el, mint amire ők annak idején számítottak, az eredmény egyes országokban bekövetkezett /pl.Szovjet-Oroszország/ más országokban pedig erősen ebbe az irányba halad a fejlődés. /Csehszlovákia, Románia stb./.

A fent említett mozgalom, melynek később a törvénykönyvekben lefektetett eredményeit is látni fogjuk, általában négy ok köré csoportosítja az elvetélés szükségességét.

Ezek az okok /indikációk/ pedig a következők:

- 1.orvosi indikáció
- 2.szociális indikáció
- 3.ethikai indikáció
- 4.eugenikai indikáció

1.Orvosi indikáció

Az orvosi indikáció, akkor szerepel iga-

zolásként, ha a művi vetélést az a kétségkívül és orvosilag is megállapítható körülmény indokolja, hogy a szülő nőre életveszélyt jelent a magzat kihordása. Itt általában a büntetőtvénykönyvek végszükségi szakaszai biztosítják az orvos büntetlenségét. Természetesen csak többé-kevésbé. Nagy hiánya és fogyatékosága ennek a szakasznak, hogy csak azokban az esetekben nyújt védelmet, ha az életveszély közvetlen, míg ha a műtét nem hirtelen felbukkanó szükségszerűség, /pl.rendkívül erős vérzés/, hanem más, ami, a terhesség elején mutatkozik szükségesnek. /pl.vesebaj/, nem biztosít büntetlenséget, mert a veszély még nem közvetlen.

Ez a hiánya a mi büntetőtvénykönyvünknek is. Kétségtelenül érzékeny hiány.

## 2.Szociális indikáció.

A szociális indikáció is igazoló okként szerepel a szülők anyagi helyzetének silánysága

esetében. Akik erre az okra hivatkoznak, azt bizonyítják, hogy a gyermek világra hozása a szülőnőt, annak családját súlyos anyagi helyzetbe sodorhatja. A rossz anyagi helyzet pedig meleg ágya az erkölcsi fertőnek, züllésnek. Az embernek az egész élete sorára kihat annak a környezetnek a kétségkívül igen nagy nevelő hatása, melyben mint kisgyermek él. Véleményük szerint, a börtönöknek és fegyházaknak kevesebb lakója lesz, ha majd a család szociális helyzetét is figyelembe veszik a magzatelhajtás kérdésének szabályozásakor.

### 3. Ethikai indikáció.

A művi abortust az is indokolttá teheti, ha a nő erőszakos nemi közösülésnek az áldozata, vagy ha megfertőztetés, vagy vérfertőzés során esett teherbe. Mint kirívó esetet szokták felhozni azt, amikor az ellenséges katona ejt teherbe valakit.

### 4. Eugénikai indikáció.

Ha a születendő gyermek megállapíthatóan tüdőbajjal, gyenge elmével stb. jönne világra. Az indikációkat igen szépen fejti ki, Angyal Pál Bpesti egyetemi tanát.

Ime ezek azok az okok, amelyeket állandóan hangoztatnak s melyekkel, a magzatelhajtást büntetlenségének mozgalmát támogatják.

A magzatelhajtás problémájának orvosi szempontból való rövid megvilágítása a következő:

Ismert dolog az, hogy a magzatelhajtás szükségességének meghatározása igen nehéz, sokkal nehezebb mint bármely más szülészeti műtét. Általában a következő esetekben indokolható a műtét:

1. Szívbjaj
2. Vesebaj.
3. Cukorbaj.
4. Tüdőgümőkór./tbc/.
5. Máj megbetegedés.
6. Basedow-kór.

7.Lues.

8.Elmebaj, epilepsia.

Szív bajnál csak bizonyos esetekben szükséges a műtét.

A tbc. a leggyakoribb ürügye a magzatelhajtásnak. Az orvostudomány legujabb véleménye az, hogy a tüdőgümőkórban megbetegedett nőknek csak körülbelül 60 %-ban romlik az állapota a terhesség ideje alatt. A németek és olaszok felfogása szerint a terhes nőt kell megfelelően kezelni. A lues miatt tilos a magzat elhajtás. Itt is az előbbi a nézet. Előbb a terhes anyát kell meggyógyítani.

Psichozisoknál teljesen az egyéni megítélés szerint kell eldönteni azt, vajon helytálló lesz e a művi abortus?!

A kérdésnek orvosi oldalát is látva, igen érdekes lesz megfigyelni azt, hogy a körülményeknek megfelelően hogyan hatol ki a mozgalom a bün-

tetőtörvénykönyvekre? Miként látszik meg ezeken a moderní, mai kor szele, mely már olyan régen 1900 körül kezdett alakulni? Vizsgáljuk ezt, a lehetőség szerint idő sor<sup>r</sup>rendben.

Az 1923 évi március 27-i francia BTK. egészen enyhe büntetést szab ki. Két évig terjedhető fogház a legsúlyosabb büntetés.

Az 1924 évi dán btk. ugyanigy 2 évi fogházat szab ki maximumként, Rendkívül enyhítő esetekben pedig a büntetést is elengedhetőnek tartja!

Az 1925 évi Szovjet-Orosz btk. az áldott állapotban lévő nőt elvetélés~~ért~~ nem bünteti abban az esetben, ha azt közkórházi orvos végzi. Tehát minden orvosi, szociális stb. indokok nélkül is lehetséges a magzatelhajtás, csupán formai kötöttség van. Valószínűleg a kurázslók által bizonyára nagy számban rendszerint halált okozó vetélések megakadályozása végett. Ez pedig azt jelenti hogyha a nő az elvetélést ~~vagy szülést~~ csupán a-

lakja vagy kényelme, nemtörődömsége miatt tartja szükségesnek, ebben őt az állam nem akadályozza meg, sőt elősegíti ebbeli törekvését.

Az 1926 évi Csehszlovák törvényjavaslat idevonatkozó §-át érdemes szó szerint idézni:

286§

»A nő beleegyezésével orvos által végzett magzatelhajtás nem büntetendő:

1. Ha a cél a nő életét megmenteni, vagy egészségét fenyegető veszélyt elhárítani.

2. Ha az kétségtelen, hogy a teherbe ejtés erőszakos nemi közöselés, vérfertőzés, avagy 16 éven aluli lányon elkövetett tiltott nemi érintkezésből származik.

3. Ha alapos az aggodalom, hogy a születendő gyermek testileg, vagy szellemileg súlyosan terhelt lenne.

4. Ha a teherben levő nőnek 3 olyan gyermeke van, melyről gondoskodni tartozik, vagy ha megelö-

zöleg már legalább ötször szült.....”

Ebben a szabályozásban világosan megtaláljuk a már előbb tárgyalt négy indikációt. Az első az orvosi indikációnak, a második az etikainak, a harmadik az eugenikainak, a negyedik pedig a szociális indikációnak tesz eleget, azoknak határain is jóval túl haladva. Hogy ezekután a nemzeti érdekeknek, hogyan tesz eleget ez liberális, szabadelvű szabályozás, az egészen más kérdés.

Ennek megvilágítására mégis ide veszem egy rövid kis cikkeknek pár sorát, mely a napokban jelent meg egyik fővárosi lapban:

„Szabad gondolkozás a gyakorlatban .....

A csehszlovákiai katolikus püspöki kar most kiadott pásztor levele szomorú képet fest Csehország erkölcsi viszonyairól. Míg itthon radikális köreink feltűnően lékesednek a Cseh demokráciáért, a katolikus egyház lelkipásztorai

száraz, de könyörtelenül sokat mondó statisztikai adatokkal világítanak rá, hogy Csehszországban egyre emelkedik a válások száma, irtózatosan pusztít a gyermektelenség. Az 50 legnagyobb városban több a halálozás, mint a születés. Végül egyetlen év folyamán 195000 esetben történt erőszakos beavatkozás a születés megakadályozására. ....”

/Függetlenség 1937 december hó/

Igen érdekes rögtön a Csehszlovák tervezet és helyzet után tárgyalni a legujabb német törvényeket. Az 1933 évi német törvények megengedik a terhesség megszakítását:

1. erőszakos nemi közösülés
2. vérrokentól fogamzás
3. a német faj meggyalázása esetén./Ilyen a négerrel, zsidóval való keveredés/.

Milyen mások itt a szempontok.

A német 1933 július 14-i eugenikai törvény

és a november 24-i biztonsági törvény a faj megjavítását és a bünözés meggátlását tüzi ki céljául. Itt a faji szempontok vannak előtérben.

A legújabb szabályozást az 1937 év január 1-én életbe lépett új román btk. eszközli. Ezt is érdemes idézni:

484§.

„A terhesség rendes lefolyásának orvos általi megszakítása nem tekinthető magzatelhajtásnak:

1. Ha a nő élete közeli veszélyben forog, vagy ha a terhesség életveszélyeztetően súlyosbitja a betegséget, melyben szenved és más eszközzel az el nem hárítható és nyilvánvaló, hogy a beavatkozás e nő életének megmentése céljából történt;

2. Ha a szülők valamelyike elmebajjal terhelt és ha bizonyosság forog fenn, hogy a gyermek súlyos elmebajban fog szenvedni.

Közvetlenül fenyegető veszély esetén az orvos köteles a cselekményt a beavatkozás utáni 48 óra alatt írásban és bizalmasan az ügyészség tudomására hozni.

Más esetekben az orvos csupán egy olyan ügyészségi felhatalmazás alapján avatkozhatik be, amely valamely kórház által kiállított orvosi bizonyítványon, vagy egy olyan vélemény alapján adatott ki, amely a beavatkozó és beavatkozást szükségessé tevő betegségnek legalább egy szakorvosa közötti tanácskozáson alapul.

A jelen §-ban meghatározott összes esetekben az ügyészség köteles az összes bejelentéseknek és ehgedélyeknek bizalmas jellegét mindaddig megőrizni, amig valami panasz közbe nem jön.”

A román büntetőtörvénykönyv, már életbelépése előtt is nagy vihart váltott ki 484.§-a miatt. Pedig ez koránt sem olyan szabad elvű, mint az 1926-os cseh tervezet 286 §-a! Igaz, hogy a vég-

leges szövegezés előtt főleg az egyházi támadások miatt többször változtattak rajta.

A romániai katolikus egyház ugyanis azt hangoztatta, hogy az új btk. 484 §-ának szabályozása házagos és helytelen. Rendelkezései alapján a visszaéléseknek tág tere nyílik, mely számszerűleg is károsan hatna ki a társadalomra. Feltétlenül alá ássa a családi élet tisztaságát. Az egyház társadalmi mozgalmat is kezdett, ennek azonban nem lett meg a kellő eredménye. A btk. 484 §-a fent szövegezésben már életbe is lépett,

A román törvényalkotóknak ugyanis az volt a véleménye, hogy ma a preventív szociális intézkedések a sterilizációs reformok korában nem lehet szemet hunyni a pszichikai, erkölcsi és gazdasági körülmények kényszerei előtt.

Elgondolásuk szerint a mai, modern, tisztult jogfelfogás nem tekintheti gyilkosságnak az orvos műtétjét, melyet alapos indokolt esetben

az anya megmentése érdekében végez. A törvény majd minden aggodalmat kiküszöböl igazságos és helyes alkalmazása folytán.

A fentebb felsorolt törvényekben láthatjuk a Liszt és Gross féle mozgalom gyakorlati eredményeit. Minden elfogultság nélkül megállapíthatjuk, hogy mozgalmuk függetlenül attól, hogy helyesnek, vagy helytelennek tartjuk-e, de igen komoly sikereket ért el. Még pedig nem is olyan nagyon hosszú idő alatt.

Mi kell, hogy legyen a mi véleményünk a mozgalom eredményéről s annak helyes, vagy helytelen irányban való tereléséről? Erre ad választ értekezésem befejező része.

Mint értekezésem első oldalain láthattuk a magzatelhajtás kérdése az ókortól kezdve tudomány /értsd. orvosi és jogtudományok/ a társadalom, vallás fejlődésének megfelelően állandó alakulásoknak, változásoknak volt kitéve. Eleinte

nem büntették, majd csalásnak minősítették és csak később jöttek rá, annak lényegére, hogy itt tulajdonképpen egy igen veszélyes és súlyos bűncselekménnyel van dolguk, mely közel áll az emberöléshez, Annak sajátos tényalladéka.

Érdekes, hogy a mostani fejlődés ismét az enyhesség felül irányul, sőt a teljes büntetlenség felé. Ebben, szerény véleményem szerint igen sok veszély rejlik. A fejlődés törvénye sem lehet a visszafejlődés. Vagyis amiről bebizonyosodott, hogy régen helytelen volt, a világ bármilyen alakulása mellett sem lehet újra helyes. Milyen visszafejlődés volna a fizikában, ha ismét azt a tételt állítanánk fel, hogy a föld nem mozog.

A magzatelhajtás bűncselekményének szabályozásával nyilvánvalóan egy leendő ember életének védelméről van szó, mert a magzat elpusztítása, egy eljövendő emberi életnek a kioltása. Lehetnek okok, melyek kivételt képeznek, ez nem

mond ellent a természetes változásnak és fejlődésnek. Hisz a fizikai szabályai is az új műszerek feltalálásával bizonyos változásokon /nem lényegi változásokon/ mentek keresztül. Nem lényegi változáson pedig azért, mert a fizika törvénye örök, csak a felismerése, a felállított szabályai változhatnak aszerint, hogy helyesen állították-e fel. És ha helyes volt, ha megfelel a törvénynek, az is örök szabály marad. Így van ez az erkölcsnél is. Az erkölcsnek is vannak törvényei, melyek örök életűek és az általunk felállított erkölcsi szabályok is örök életűek lesznek, ha megfelelnek az örök törvény szellemének.

A magzatelhajtás esetében a Bűnösség felismerése vezetett szerintem ilyen örök törvényre. Ezen állításomat pedig azzal a télellemel támasztom alá, hogy a természet semmitsem hagy bosszúlatlanul, amit ellene vétettek. Rájöttek erre már Szovjet-Oroszországban is, ahol a mérhetetlen művi vetélés illesztően nagy számú meddősé-

get okozott!

Mivel pedig az erkölcsi és természeti szabályokat, mindkettőt egyformán Isten alkotta, a kettő nem mondhat egymásnak ellent, hanem az egyik törvény csak erősítheti a másikat.

A helyes felismerés, azonban kétségkívül hordhat oly változásokat, mely a törvény lényegét nem sérti. Igen köztudomású szólásmondás az, hogy kivétel erősíti a szabályt. Az élet a megkülönböztetett variációkban dobja felszínre kockáját, mely kétségtelenül szükségessé teszi a körülmények alapos megfontolását. A kivételek változást hoznak a későbbi hasonló kivételek számára, ez adja a fejlődést az alakulást. Természetesen nem a visszafejlődést.

Ezért tartom helytelennek azt az irányt, mely teljesen a magzatelhajtás büntetlensége felé indul! Mindenek előtt a magzatelhajtás büntetlensége, illetőleg enyhébb büntetése érdekében

felsorolt okokat vegyük bírálat alá.

Mintmár tanulmányom során korábban említettem a művi abortust négy indikáció teheti szükségessé. Az orvosi, szociális, etikai és eugénikai.

Az indikációk jogossága tekintetében igen szigorúan kell eljárunk, mert minden oly megállapítás, mely a büntetlenséget komoly és mindenekelőtt elkerülhetetlen ok nélkül mondja ki, rendkívül veszélyes lehet a dolgok további alakulása folytán.

A magzatelhajtást indokoltnak tartom orvosi okok alapján. Azonban mulhatatlanul szükségesnek tartom, hogy a törvény, amennyire csak lehet körvonalazza azokat az eseteket, amikor orvosi okokból megengedhetőnek tartja a művi vetélést. Különbben pedig a legszigorúbb büntetést szabja ki.

Kötelezővé kellene tenni, hogy az orvos

ne végezhesen műtétet rendelőjében, a beteg lakásában, vagy más rendelőben, hanem szigorúan intézetben kórházban, klinikákon. Ugyanis orvosi vélemény szerint a legritkább esetekben válik szükségessé a rögtöni beavatkozás. Még vérzés esetében is van idő a beszállításra. Ez az intézkedés sok balesettől mentené meg a szülő nőt.

Ethikai okok alaposan megfontolandó helyzet elé állítják a törvényhozót. Itt főleg az erőszakos nemi közösülés, megfertőztetés, vagy vérfertőzés során teherbe ejtett nőnél lehet szó műtétről. Itt azonban igen kényes helyzetről van szó s ezért csak absolute jó és komoly szabályozás mellett válhatna be a törvény.

A szociális ok szerintem nem szerepelhet elfogadható okul. Ez ma, amikor mindenütt annyi baj van a születések kevés száma miatt s oly nagy szükség van emberre, politikai erőt adó népszaporulatra, nem állhat meg igazoló okként. De nem

állhat meg valláserkölcsei szempontból sem. Itt más lehetőségek is vannak a szociális nyomor enyhítésére. Pl. bizonyos számon felül levő gyermeket az állam neveltetné, a harmadik, negyedik gyermeket ingyenes iskoláztatná, intézeteket állítana fel stb. Ezek mind alkalmas módok arra, hogyha az állam, komolyan akarja a saját megerősödését és emellett népe szociális helyzetének javítását minden kétes értékű szabályozás nélkül is megoldhatja.

Az eugénikai ok pedig, mint faj nemesítés, faj politika, szerintem teljesen indokolatlan, mert más eszközökkel is megoldható. Ezek az eszközök a./sterilizáció /A német 1933-as törvény 18 §/ b./a kevert házasságok törvényes tilalma által. E két módon történő szabályozás, nélkülözhetővé teszi a sok hátrányt járó művi abortust.

A büntetőtörvénykönyvek birálatára térve,

igen károsnak tartom a törvénykönyveknek azt a szabályozását, mely komoly ok nélkül büntetlenné teszi a magzatelhajtást, vagy tág, nem részletező szabályozással a kibúvóknak és visszaélőknek tág teret hagy a visszaélésre.

Szovjet-Oroszországban is már hamarosan rájöttek mily káros következményekkel jár a teljes szabadság. Ugyanis több komoly tudós tapasztalata és statisztikája azt bizonyítja, hogy a többszörösen végzett műtét a nő meddőségét okozta. Ami pedig mérhetetlenül káros a nemzet szempontjából, nem is szólva azokról az erkölcsi károkról, amit ez a szabadság természetesen hozott magával.

Az idézett cikkből jól láthattuk a liberális cseh törvényhozás káros következményeit is.

A román btk, hiányos szabályozása is a visszaéléseknek nyújt lehetőséget. Az utólagos 48 órán belüli bejelentési kötelezettség mitsem

jelent, mert így utólag a sürgősséget, a feltétlen életveszéllyel járó esetet megítélni teljesen lehetetlen. Nagy hibája, hogy szinte intézményesség teszi a műtétnek magán rendelőkben való végzését, ami most még beláthatlan károkat fog okozni. Különben is teljesen az orvosok becsületességére, vagy üzleti készségére bizza a születendő nemzet sorsát.

De igen sok veszélyt rejt BTK.-ünk hiánya is. A kérdést feltétlenül minél előbb szabályozni kell, mert a jogbizonytalanság s a hiány miatt fellépő visszaélési lehetőség, már eddig is nagy kárt okozott.

Nálunk már régebben is felismerték ezt a veszélyt. A Magyar Országos Orvos Szövetség 1932-ben javaslatot nyújtott be az akkori népjóléti és munkaügyi miniszternek /884/1932 sz. alatt/ a művi vetélés orvosi javallatainak rendeleti úton történő szabályozására. Sajnos a

javaslatnak semmi eredménye sem lett. Ez pedig súlyos mulasztás!

Nemzeti érdek, hogy ennek a kérdésnek a revíziója nálunk minnél előbb bekövetkezzék, mert a jelenlegi jogbizonytalanságot okozó helyzet, sok veszélyt rejt magában. Népszaporulatunk sülyedő tendenciáját semmiféle diplomáciával sem lehet pótolni, különösen nem egy ilyen kis országnak, mint a miénk!

Lépes Ottó  
jogász.

=====

Magyar Nemzeti Múzeum

*are copies  
of original*

DEPARTMENT OF THE ARMY  
1382 1953